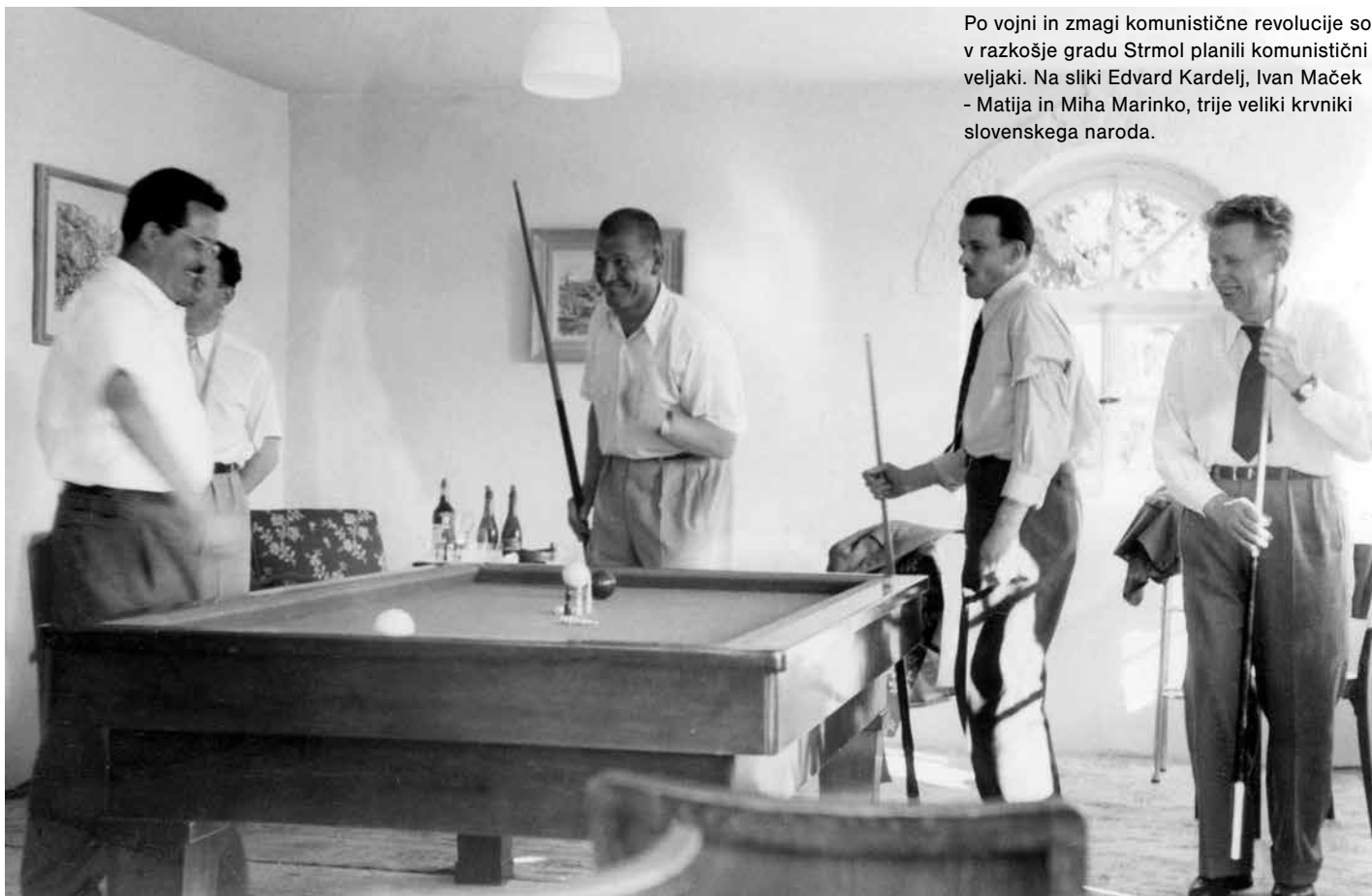

Partizanska »krivda« za umor zakoncev Hribar (2.)

IVO ŽAJDELA

Šlo je za sistematične revolucionarne umore, ki so bili izrazito povezani z ropanjem kot enim od temeljnih značilnosti revolucije in partizanstva. Vosovci, že januarja 1944 jih je bilo sto, kar je prava mala vojska, so bili »komunistični morilci«. To se vidi tudi iz poročila, ki ga je napisal »načelnik PK VOS za Gorenjsko« Stane Jelovčan.

Po vojni in zmagi komunistične revolucije so v razkošje gradu Strmol planili komunistični veljaki. Na sliki Edvard Kardelj, Ivan Maček - Matija in Miha Marinko, trije veliki krvniki slovenskega naroda.

Najprej naj zapišem, da so komunisti zakonca Hribar, glede na razvoj revolucionarne dejavnosti na Gorenjskem, ki je bila v zamiku od tiste v Ljubljanski pokrajini, umorili razmeroma zgodaj, že na začetku leta 1944. Njihovi revolucionarni nameni so bili jasni, ubiti in tako odstraniti pomembna človeka, lastnika gradu, da bi se potem lažje polastili njenega premoženja. Revolucija je pač v svojem bistvu en sam veliki rop: življenj, lastnine – in civilizacije.

»Borba za socializem«

Na razstavi v Gorenjskem muzeju v Kranju, odprti 1. septembra 2016, so predstavili dva arhivska dokumenta. Prvi je bil poročilo »Okrožnega komiteta KPS Kranj« »Pokrajinskemu komitetu KPS za Gorenjsko« z dne 10. januarja 1944. V njem piše: »Likvidacije. Dne 6. t. m. so varnostni organi VOS-a likvidirali graščaka Hribarja in njegovo ženo iz kraja Adergas. Imenovana sta bila v službi Gestapa in organizatorja bele garde, povezan je bil z likvidiranim Plempljem

iz Cerkelj, Zabretom ter ostalimi pajdaši belo-plave garde. Zveze sta imela tudi z najvišjimi predstavniki nemške oblasti. Pri njemu so dobili 1 brzostrelko, 3 pištole, lovske puške, pobrali so tudi nekaj oblek in dr. materjala, točneje podatke bo poslal tov. Kosec.

Razglas o tej justifikaciji po mojem mnenju ne bi bil na mestu, ker bi okupator imel povod streljati naše ljudi iz Begunj. Za nas je itak glavno, da se te golazni iznebimo, ljudsko mnenje bo pa ravnotako prišlo počasi do pravnega zaključka, zakaj so te likvi-

dacije potrebne. Ne gre se zato, da bi morada s tem preprečili streljanje naših ljudi, pač pa se obvarovali ljudskega negodovanja napram naši organizaciji. Padali bi očitki, da smo mi krivi temu streljanju, ker narod še ni zadosti zrel in ne razume današnje revolucionarne dobe in naše borbe za socializem.«

Partizanska »golazen«

Šlo je torej za sistematične revolucionarne umore, samo v tem poročilu so omenili štiri. Toda umori so bili izrazito povezani z ropanjem kot eno temeljnih značilnosti revolucije in partizanstva. Orožje (kot vse drugo) so »dobili«, res »lep« izraz. Niso ga »dobili«, kot ga najdejo in odvzamejo uradni državni organi pregona kaznivih dejanj, ampak so ga kradli, kot roparsko-morilska tolpa, kar so bili. V poročilu so uporabljali tipični komunistični besednjak »likvidacija« in celo »justifikacija«, tuji torej, za tipično dejanje umora in zločina. Za zločince, za tiste, ki so zločin izvedli in tiste, ki so o njem odločali, sta bila umorjena »golazen«, ki da so jo »iztrebili«.

Pod poročilo se je avtor podpisal: »Smrt fašizmu – svoboda narodu!« Vse, kar so komunisti uničevali, je bilo »fašizem«, in to so počeli za »svobodo naroda«, ta pa je v njihovem besednjaku pomenil le njih, torej komuniste.

Poročilo VOS

Drugi na razstavi v Kranju o umoru zakoncev Hribar z gradu Strmol razstavljeni arhivski dokument je bilo poročilo »PK VOS za Gorenjsko« »Centralni komisiji Varnostno-obveščevalne službe« in »Pokrajinskemu komitetu KPS za Gorenjsko« z dne 14. januarja 1944. V glavi je ročni pripis Niko Kavčič, ki je bil takrat eden vodilnih vosovcev (komunističnih morilcev) na Gorenjskem.

Zakaj sem za vosovce zapisal izraz »komunistični morilci«. Ker so to bili v svojem bistvu. To se vidi tudi iz tega poročila, ki ga je, kot rečeno, napisal »načelnik PK VOS za Gorenjsko« Stane Jelovčan. Poročilo je daljše, ker je bilo pač vosovsko-komunističnih zločinov veliko. Jelovčan je navedel »poslednje akcije«, ki so jih izpeljale »varnostne grupe« po okrožjih.

»Likvidacije« in »justifikacije«

»1.) Jeseniško okrožje: V preteklem tednu sta bili v gornjem okrožju izvršeni dve akciji. Justificiran je bil izdajalec Henrik Gardener iz Dobrave in organizator bele garde na Jesenicah. V trebuhu so mu obtičale 3 krogle in še ni umrl.

2.) Kamniško okrožje: 7. t. m. so Nemci izsledili grob 6 justificiranih izdajalcev / beseda je ročno prečrtana, pripisano je 'belogardistov in plavogardistov'/ in sicer: Mejača, Liparja, Plemlja, Rihtarja, Šuštarja in še enega. Nemci so jih slikali. Čez dva dni po najdbi so v Mengšu ustrelili 30 tal-

cev, katere so pripeljali iz Begunj. Verjetno, da bodo Nemci ta primer objavili v brošuri, za katero že zbirajo material, slikajo požgane šole itd. Mejač, Lipar, Plemelj so bili objavljeni v proglasu, ki je bil izdan od naše strani, dočim so ostali bili šele pred kratkim justificirani in še niso bili objavljeni.

V teku je preiskava, da se dožene krivca, ki je zakrivil gornjo najdbo.

3.) Škofjeloško okrožje: Poleg aretacij in terenskih rekvizicij, sta bila v smledniškem rajonu justificirana v preteklem tednu 1 moški in 1 ženska.

4.) Kranjsko okrožje: 2. jan. 44. so aretirali v gradu Strmol pri Cerkljah tovarnarja in industrijalca Rada Hribarja, njegovo ženo in nekega Aleksandra Sagadina študenta in učitelja jahanja, ki je uslužben v Ljubljani pri trgovcu Filipčiču, Petrankova 9, stanujoč v Lj. Škrabčeva 9. Prepustnico mu je preskrbel Hribar.

Ob priliki zaslišanja so ugotovili, da nima nikakih zvez in da je v resnici prišel samo radi svojega dela. Zato so ga drugi dan po zaslišanju izpustili.«

Hribar je bil osumljen delovanja z beloplavogardisti. Obremenilni dokazi so bili zlasti ti, da kljub zvezi s terenskimi delavci ni priznal posesti orožja, ki so ga pri njem našli ter da je že justificiranega izdajalca Zabret Alojzija nagovarjal k sodelovanju z belo-plavo gardo, sicer da ga bodo komunisti ubili ...

Bil je tudi svak v Kamniku justificiranega Plemlja. K Hribarju je tudi često zahajal neki general Brener iz Ljubljane. Imel je tudi dobre zveze z gestapom in je par ljudi spravil iz Begunj, kar je med ljudmi dvignilo njegov ugled. 16. 12. '43. je imel telefonski pogovor z žandarmerijo iz Cerkelj o dobavi nekega bacača (pogovoru je nekdo prisluškoval). Sam je izjavil, da mu je omenjeni general predlagal, da bi imel neke strašilne bombe (ki pa jih je odklonil) ter s tem obvestil žandarje.

Za brzostrelko je trdil, da mu jo je preskrbel šofer od generala Brenerja, pištolo pa je dobila njegova žena od svoje znanke iz Nemčije. Izjavo, da je nagovarjal Zabreta k plavi gardi je zanikal.

Ker nismo bili v stanju izvršiti temeljit-

Na tem kraju sta bila zakopana zakonca Hribar.

Izkopavanje: arheolog in antropologinja.

Marca 2015 so nad cerkvijo sv. Miklavža nad Mačami pri Preddvoru arheologi izkopali posmrtno ostanke zakoncev Hribar. Čakalo jih je presenečenje.

»Aretacija« in »rekvizicija«

»Pri preiskavi v Hribarjevi graščini so dobili poleg lovskega tudi vojaško orožje in sicer eno popolnoma novo italijansko brzostrelko ter pištolo cal 7,65 mm, sistem 'Mauser' z municijo. Takoj ob pričetku preiskave je njegova žena skrila pištolo in brzostrelko in jim Hribar niti ni hotel priznati, da ima poleg lovskega tudi vojaško orožje. Po aretaciji in preiskavi so napravili rekvizicijo. S seboj so odvedli vse tri. Drugi dan so člani OK VOS-a izvršili zaslišanje.

šega zasliševanja, posebnih priznanj od njega nismo mogli dobiti. Zaplenjeno vojaško orožje in izpoved Zabreta, pa so bili zadostni dokazi za justifikacijo. Pravtako za njegovo ženo, ki se je prostovoljno javila v nemško službo za šoferja. Tudi kot gestapovska prostitutka ni zaslužila drugega.

Ker je radi dobrih zvez z Nemci užival nekaj obrega glasu med ljudmi, bomo v slučaju potrebne obrazložitve justifikacijo obrazložili v proglasu.■

(nadaljevanje prihodnjič)